

SOSIALØKONOMEN

6

JUNI 1959

AV INNHOLDET:

Norsk industrireising

Optimalisering av
investeringene

Industriens lokalisering

Etterspørselen etter
privatbiler

Norge og IMCO

SOSIALØKONOMEN

Tidligere Stimulator

Utgitt av Sosialøkonomisk Samfunn

Nr. 6 - 13. årgang - juni 1959

Godt begynt er halvt fullendt

Det er all grunn til å hilse med tilfredshet de resultater som i løpet av våren er oppnådd i arbeidet med å få i stand en sammenslutning av Norges Akademikersamband og Embetsmennes Landsforbund. Saken er ennå ikke brakt endelig i havn, men den positive innstilling til sammenslutningstanken som kom til uttrykk på begge de to organisasjoners siste representantskapsmøter, gir grunnlag for å regne med at sammenslutningen om ikke så lenge er et faktum, og at det vil bli funnet en tilfredsstillende løsning på de praktiske problemer som i den første tiden nødvendigvis vil melde seg. Som rimelig kan være, er det spørsmålet om gjensidig tvungent medlemskap i de to hovedorganisasjoner som har bydd på de største vanskeligheter. Her har det i første omgang vært nødvendig å søke kompromissløsninger, som nok har sine svakheter, men som i hvert fall synes å gjøre det mulig å få alle med.

Det kan ikke være tvil om at en sammenslutning vil bety en vesentlig styrkelse av begge organisasjoner. Norges Akademikersamband vil få en betydelig tilvekst til sitt medlemstall og større slagkraft i arbeidet for å bedre akademikernes kår. Embetsmennes Landsforbund, som også etter en eventuell sammenslutning skal utøve forhandlingsretten som hovedsammenslutning i henhold til den nye tjenestetvistlov, vil stå organisasjonsmessig langt sterkere om de viktige tjenestemannsgrupper som nå står utenfor forbundet — bl. a. ingeniører, politiembetsmenn, leger og tannleger — kommer til. Den indre omorganisering av E.L. som vil bli gjennomført uavhengig av en eventuell sammenslutning, framfor alt oppbyggingen av et tidsmessig sekretariat, vil også skape bedre betingelser for et intensivt ar-

beid på lønnsfronten.

Når dette er sagt, vil vi likevel advare mot at forventningene i begynnelsen spennes alt for høyt. Man bør regne med at det vil ta tid før den nye organisasjonen blir slik utbygd at den kan arbeide fullt effektivt etter de linjer som er trukket opp. Foreløpig vil meget avhenge av at tilitsmennene — både i de tilsluttede foreninger og i fellesorganisasjonen — går helt inn for oppgaven: å skape en slagkraftig organisasjon som omfatter alle akademiske yrker.

Industriproblemer

Industriens vekstproblemer her i landet er i den senere tid blitt et sentralt tema i den økonomiske debatt. Det henger først og fremst sammen med sysselsettingsutviklingen; den sterke økningen i industriens sysselsetting i de første etterkrigsårene er i 1950-årene blitt avløst av en langt svakere stigningstakt, og det siste året har sysselsettingen vist direkte nedgang; på samme tid står vi foran en periode med betydelig større tilvekst til yrkesbefolkningen enn tidligere. I tillegg til dette kommer utviklingen i retning av større markeder, som vil stille norsk industri overfor vidtrekkende omstillingsproblemer.

Et viktig bidrag til industriedebatten er den stortingsmelding om den distriktvis utbygging av industrien som i disse dager er framlagt av Industridepartementet. Vi bringer i dette nummer et intervju med ekspedisjonssjef Odd Gøthe i Industridepartementets utredningsavdeling, som har stått for arbeidet med meldingen. Videre bringer vi en artikkel av professor dr. Ragnar Frisch om optimalisering av investeringer med begrensede utenlandske ressurser, og en oversikt over industriens nåværende lokalisering i Norge av konsulent Otto Carlson i Statistisk Sentralbyrå.

Siden sist

Fire søkere til professoratet i distribusjonsøkonomi

Til den nyopprettede stilling som professor i distribusjonsøkonomi — eventuelt utdannelsestipendiat i distribusjonsøkonomi — har det meldt seg fire søkere. Det er dosentene Preben Munthe (c. o. 1946) og Frøystein Wedervang (c. o. 1943) ved Norges Handelshøyskole, universitetsstipendiat Bjørn Thalberg (c. o. 1951) og en søker som ikke ønsker sitt navn offentliggjort.

En av dem er søker bare til professoratet, to søker professoratet og subsidiært utdannelsestipendium, og en søker bare utdannelsestipendium.

*

Professoratet blir opprettet fra 1. juli og får følgende fagkrets: 1) den internasjonale arbeidsdeling, vekselvirkningene mellom produksjon og distribusjon, handelen som faktor i samfunnsøkonomien, 2) den innenlandske vareomsetning, 3) utenrikshandelen og 4) transportøkonomi.

Den som blir tilsatt skal foruten å forelese for de sosialøkonomiske studenter også forelese over varehandelen for juridiske, filologiske og realfagstudenter.

Eksamensoppgaver

sosialøkonomisk embetseksamen våren 1959

1. Penge og kredittlære:

Binding av bankenes innskuddsreserver i seddelbanken som virkemiddel i pengepolitikken.

2. Sosiallære:

Gjør rede for Keynes' hovedsynspunkter i «The General Theory of Employment, Interest and Money» (1936). Hvilken betydning har disse hatt og hvilken betydning kan de tenkes å få for den økonomiske politikk?

3. Teoretisk økonomikk:

Drøft de hovedproblemer som reiser seg dersom en vil nytte maksimalpriskforskrifter som middel til å hindre inflasjon.

4. Næringsøkonomikk:

Gi en kort beskrivelse av fiskerinæringens stilling i dag. Drøft på denne bakgrunn de sosiale og økonomiske problemer som er oppe til behandling i dag.

5. Offentlig økonomikk:

Drøft utsagnet: «Av hensyn til vår konkurranseevne overfor utlandet bør vi ta bort omsetningsavgiften på produksjonsmidler til våre eksportnæringer».

6. Bedriftsøkonomikk:

Kalkyleproblemer ved investering i varige produksjonsmidler.

7. Spesialoppgave i statistikk:

Det skal iverksettes en utvidet statistikk til å gi opplysninger om hotell- og restaurantnæringen i Norge. Gi et grunnlagt framlegg til hvilke opplysninger som bør innhentes hvert år eller oftere og hvilke ved større tellinger med noen års mellomrom.

Sosi-A-tetsnytt

Otto Chr. Hiorth (c.o. 1943) har fått to års permisjon fra sin byråsjefstilling i Statistisk Sentralbyrå for å arbeide ved Transportøkonomisk utvalg, Forskningsrådet, med kostnadsanalyser for samferdsel, spesielt selvkostberegninger for jernbanetransport.

Svein Schjetne (c.o. 1958) har sluttet i Forsvarets psykologiske avdeling og har tiltrådt ny stilling i Arbeidsdirektoratet.

Johs. Graue (c.o. 1958) har etter embetseksamen tatt Pedagogisk Seminar og har nå begynt i Arbeidsdirektoratet.

Vi gratulerer:

Erik Botheim (c.o. 1946) og Kjellfrid Flo, som giftet seg 12. juni.

Olaf Gunntveit (c.o. 1958) og Gretha Hansen, som giftet seg 13. juni.

Per Sletten (c.o. 1952) og Turid Indrebø (c.o. 1947), som giftet seg 18. juni.

Møtet i Helsinki

Det ble forbausende liten tilslutning fra Norge til den nordiske kongress for yngre sosialøkonomer i Helsinki. Foruten foredragsholderen og koreferenten reiste det herfra 1 — en — deltaker.

Til tross for denne tilsynelatende mangel på interesse for kongressen blant norske økonomer, vil Sosialøkonomen i neste nummer bringe noen inntrykk fra Helsinki.

Dette er siste nummer av Sosialøkonomen før sommerferien. Vi kommer igjen i september.

Redaksjonen ønsker alle bladets lesere en god ferie!

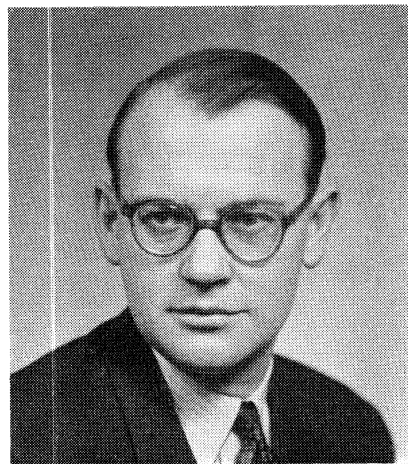
Nye veier i industriutbyggingen

Tradisjonell hjemmeindustri må søke avsetning ute

*Offentlige tiltak for å sikre
samfunnsmessig gunstig lokalisering*

Industridepartementet har i disse dager lagt fram en «Stortingsmelding om den distriktstvisе utbygging av industrien». Meldingen er utarbeidet ved departementets avdeling for planlegging og utredning, som ledes av ekspedisjonssjef, cand. oec. O d d G ø t h e. Sosialøkonomen har hatt en samtale med ekspedisjonssjef Gøthe for å få en orientering om bakgrunnen for stortingsmeldingen og om de retningslinjer for industriutbyggingen som der blir trukket opp.

— Betyr stortingsmeldingens tittel at det bare er de mer spesielle problemer omkring industriens lokalisering som er tatt opp til vurdering?

— Hovedvekten er nok lagt på de problemer som knytter seg til den distriktstvisе utbygging av industrien, men bakgrunnen for det hele er de mer generelle industriproblemer vi står overfor. I den første del av etterkrigstiden økte industriens sysselsetting meget sterkt, men fra begynnelsen av 1950-årene har stigningen vært langt svakere, og det siste året har vist en ganske betydelig nedgang. Sett i sammenheng med den store tilvekst til yrkesbefolkningen som vi kan vente i årene framover, er dette en meget betenkelig utvikling. Årsakene til det som har skjedd kan være flere. Det er verd å merke seg at eksportindustrien var i god vekst også i 1950-årene inntil den ble rammet av det siste internasjonale konjunkturtilbakeslaget, og vi kan vel regne med at den nye konjunkturoppgangen ute vil gi grunnlag for fortsatt produksjonsøkning i denne del av industrien. Derimot tror jeg at hjemmeindustrien står overfor mer vidtrekkende problemer. Viktige deler av forbruksvareindustrien har nå etter alt å dømme så stor produksjonskapasitet at mulighetene for ytterligere ekspansjon på det norske marked er små. Jeg tror vi må regne med at også visse grupper innenfor investeringsvareindustrien kan komme i samme situasjon.

— Utviklingen skulle med andre ord tilsi at vi må søke nye veier i industriutbyggingen?

— Til en viss grad kan en vel si det. Industriutbyggingen må i enda større utstrekning enn hittil være rettet mot eksportmarkedene. Det vil ikke være tilstrekkelig med fortsatt utbygging av våre tradisjonelle eksportindustrier; vi må dessuten søke å oppnå eksportmuligheter for industri som i dag bare produserer for hjemmemarkedet.

— Hvordan ser du da på mulighetene for å finne avsetning i utlandet for varer fra hjemmeindustrien?

— Møbelindustrien og visse deler av tekstilindustrien har allerede gjort vellykte forsøk med eksport, og jeg tror utsiktene skulle være gode også på en rekke andre områder. Et problem i denne sammenheng er at bedriftene i hjemmeindustrien jevnt over er så små at de ikke hver for seg kan yte den salgsinnsats som må til for å innarbeide seg på et marked. Det vil derfor være nødvendig å organisere et salgssamarbeid innen de enkelte bransjer. I mange tilfelle vil det også være naturlig med produksjonssamarbeid i form av spesialisering eller gjennom delleranser. Her kan det vel også være grunn til å nevne at utviklingen i retning av større markeder, og den skjerpede konkurranse som dette vil medføre både ute og hjemme, gjør det ytterligere påkrevet med sterkere spesialisering i produksjonen.

— Hvis vi etter disse mer generelle betraktning-

ger skal gå over til å snakke nærmere om distriktutbyggingen, kan du først si litt om de hovedsynspunkter dere har lagt fram om dette spørsmålet?

— Fra et samfunnsøkonomisk synspunkt er det om å gjøre at de samlede omkostninger ved industriutbyggingen blir minst mulig. Reising av ny industri krever betydelige tilleggsinvesteringer fra det offentlige, til kommunikasjoner, undervisnings- og helsestell, velferdsanlegg m. v. Ytterligere industriutbygging i de større sentra medfører så kostbare tilleggsinvesteringer at samfunnsøkonomiske hensyn tilsier en spredning av ny industri. Men de samme hensyn setter også en viss grense for spredningen; vi vil kunne redusere totalomkostningene ved å konsentrere industriutbyggingen i distriktene til mindre sentra i stedet for å spre bedriftene enkeltvis. Også fra et alminnelig velferdssynspunkt er en slik konsentrasjon ønskelig, fordi den gjør det lettere å tilfredsstille behovet for skoler, service-virksomhet, adspredelser m. v.

— Utviklingen av slike lokale sentra vil vel også bety mye for distriktet rundt omkring?

— Det er klart. Det vil skape nye avsetningsmuligheter for distriktets produkter, og befolkningen der vil kunne dra nytte av de samfunnsmessige investeringer som er gjort i sentret.

— Har departementet tatt standpunkt til hvor slike nye industrisentra bør legges?

— Nei, det er et spørsmål som i første rekke må vurderes av myndighetene i de enkelte fylker. Det er vel særlig områdeplanleggingskontorene som må komme inn i bildet her. Disse kontorene har allerede i de fylkesanalyser som er utarbeidet et utgangspunkt for å bedømme hvor forholdene er best egnet til industrireiseing.

— Nå vil det vel ofte være slik at en bedrifts egne lønnsomhetsbetraktninger kan føre til at den velger en annen lokalisering enn den som samfunnsøkonomiske hensyn skulle tilsi?

— Ja, det er sikkert riktig, og dermed kommer vi inn på de midler som kan komme på tale for å fremme en distriktutbygging i den ønskede retning. Departementet går ikke inn for etableringskontroll, men mener at bedriftene fortsatt bør ha fritt lokaliseringsvalg. Vi foreslår imidlertid opprettet en offentlig veiledningstjeneste som bedriftene kan benytte seg av ved utbygging eller nystarting. Den skal gi alle opplysninger om de lokaliseringsmuligheter som foreligger. Vi håper at bedriftene på eget initiativ vil benytte seg av denne veiledningstjenesten i størst mulig utstrekning. Departementet vil imidlertid på sin side forsøke å skaffe seg opplysninger om planlagte nyinvesteringer på et så tidlig tidspunkt som mulig, for så å søke kontakt med bedriftene om lokaliseringsvalget. Vi håper at den innsamling av be-

driftenes investeringsplaner, som Industridepartementet nå er kommet i gang med, skal være en hjelp her.

— Men denne veiledningstjenesten alene vil vel ikke være nok til å sikre at bedriftene velger den samfunnsøkonomisk gunstigste lokalisering?

— Nei, det vil selvsagt være behov for virkemidler som påvirker bedriftenes lønnsomhetskalkyler. Først og fremst må det offentlige foreta de nødvendige grunnlagsinvesteringer i de nye sentra. Videre mener vi at det er nødvendig med en utbygging av den statlige kredittgivning til reising av ny industri, og det kan også være aktuelt å yte direkte tilskudd til startomkostninger.

— Hva med skattepolitikken?

— Skattepolitiske virkemidler kan også komme på tale. Personlig mener jeg for eksempel at de særlige skatteregler som nå gjelder for Nord-Norge må kunne gjøres gjeldende også i andre distrikter ved reising av industri som bidrar til å løse et lokalt strukturelt sysselsettingsproblem.

— Du nevnte Nord-Norge, — er det tanken å dele også resten av landet inn i utbyggingsområder?

— Vi mener at de spesielle utbyggingsprogrammene for Nord-Norge og kystbygdene i Trøndelag bør opprettholdes, men har ikke funnet det hensiktsmessig med en videre inndeling i utbyggingsområder. Akutte sysselsettingsproblemer i bestemte lokale områder bør behandles hver for seg.

— Kan det bli tale om direkte offentlig industrireiseing?

— Vi vet ennå ikke om de stimulerende tiltak som er foreslått fra det offentliges side vil utløse tilstrekkelig privat initiativ. Men hvis det ikke skulle skje i enkelte områder, må myndighetene overveie supplerende tiltak, ved offentlig industrireiseing eller gjennom en eller annen form for direkte samarbeid med privat industri.

— Spørsmålet om utenlandsk kapitaltilførsel er jo blitt svært aktuelt i den siste tiden, — er det noe spesielt å si om det i sammenheng med distriktutbyggingen?

— Den utenlandske kapital vi kan regne med å få vil vel stort sett være til ny industri som er basert på utnytting av våre vannkraftressurser. Det er først og fremst i Nord-Norge og på Vestlandet vi har vannkraft som ikke er utbygd, og en eventuell utenlandsk kapitalinnsats skulle derfor kunne bidra til å nå de mål vi har satt for distriktutbyggingen.

— Hva med kvalifisert arbeidskraft til den nye industrien?

(Forts. side 15).

Optimale investeringer

når de utenlandske ressurser er begrenset

Av professor dr. Ragnar Frisch

I. Innledning.

Tab. (1.1) gir noen eksempler på økonomiske vekstrater i de senere år.

Tab. (1.1). Noen eksempler på vekstrater i brutto nasjonalprodukt pr. hode (OEEC, 10 th Annual Economic Review).

	1953	1954	1955	1956	1957
Østerrike	100	110	122	129	136
Vest-Tyskland	100	106	117	123	128
Italia	100	104	111	115	121
Sverige	100	106	109	112	115
Storbritannia	100	104	107	109	111
Norge	100	103	105	108	110
Belgia	100	102	106	110	110
Danmark	100	102	101	102	107
U.S.A.	100	97	103	103	103
Tyrkia	100	88	95	98	98

Disse tallene viser at den økonomiske vekstrate har vært svært forskjellig i de forskjellige land. Detaljene i bevegelsene kan ha mange spesielle årsaker, som jeg ikke skal komme inn på her. (For eksempel for Norge, en sterk avhengighet av internasjonale markeder). Men der er et tydelig felles trekk: I praktisk talt alle de vestlige land har veksten i etterkrigsårene gradvis *avtatt* etter noen års forløp. (Selv i Vest-Tyskland viser vekstraten en tydelig avslapning i 1958).

Det synes å være et iboende trekk i disse lands økonomiske strukturer som hindrer at veksten fortsetter i et rimelig tempo i mer enn 5, eller kanskje 7 år. Etter en slik vekstperiode synes stigningstakten å slakke av.

Denne gjennomgående tendens er en av de faktorer som må tas i betraktning når en sammenligner landene. Vi må merke oss de særskilte *fasene* i den økonomiske utvikling i hvert enkelt land. I ovenstående tabell er f. eks. de landene som har hatt den raskeste vekst (Østerrike, Vest-Tyskland og Italia), nettopp de land hvor veksten etter krigen *begynte senest*. Derfor var vek-

sten på sitt sterkeste i årene 1953—57. I de skandinaviske land, som Norge, begynte veksten tidligere. I De Forente Stater virker det som om kraften i den økonomiske utvikling var fullstendig uttømt i løpet av perioden 1954—57.

Når vi ser dette i lys av den nære forbindelse mellom *investeringsaktiviteten* og den alminnelige økonomiske vekst — en forbindelse som nå er erkjent av alle — er det vanskelig å komme utenom følgende konklusjon: Det ser ut til at en *generell planlegging* av investeringene er nødvendig for å *sikre* en tilfredsstillende og noenlunde stabil økonomisk vekst gjennom lengre tidsrom.

Det er ikke bare stagnasjonen i De Forente Stater som er utilfredsstillende — både fra amerikanernes eget og fra deres handelspartneres synspunkt — men også i Storbritannia og i Skandinavia burde vekstraten ha vært mye bedre.

En fullstendig løsning kan en bare nå gjennom internasjonalt økonomisk samarbeid, og med det mener jeg en organisert og effektiv form for samarbeid, ikke slike vage og generelle ønskeytringer som OEEC's rapporter inneholder.

Mens en venter på en virkelig effektiv form for internasjonalt samarbeid, må hvert enkelt land handle på egen hånd og bruke de metoder som er forhånden for å opprettholde sin egen vekst gjennom en rasjonell form for investeringsplanlegging.

Ut fra denne synsvinkel er det ingen fundamental metodisk forskjell mellom investeringsplanlegging i underutviklede land og i de «mellomutviklede». Men selve innholdet i planleggingen vil selvfølgelig framvise betydningsfulle forskjeller.

2. De to motstridende mål: Å trygge betalingsbalansen og å øke nasjonalproduktet så hurtig mulig.

En alminnelig erfaring i underutviklede land som arbeider for å komme seg ut av en stillestående økonomi og skape en økonomi i rask eksplan-

sjon — grovt malt for eksempel ved veksten i nasjonalproduktet — er at en slik ekspansjonspolitikk vil lede til et kraftig *press på betalingsbalansen*. Dersom ekspansjonen ikke har vært omhyggelig planlagt, og dersom en ikke har tatt i betraktning alle dens direkte og indirekte virkninger — og regnet med virkningenes forplantning over tiden, er det nesten sikkert at en etterpå blir overrasket av svære betalingsvanskeligheter. Tilfellet med India, som nylig måtte redusere sin annen femårsplan til $\frac{2}{3}$, er ett eksempel på dette.

Problemet er analogt i halvutviklede land som legger for dagen et kraftig initiativ i retning av videre ekspansjon. Her vil en ha en videre komplikasjon i pris-lønnsspiralen. Vårt eget land er et illustrerende eksempel på det.

Erfaringer om vanskeligheter med betalingsbalansen har i mange land gjort det til en «motesak» å reise industrier som kan *tjene* eller *spare* fremmed valuta. Men det å føre en slik politikk er å gå til den annen ytterlighet. Den kan være likeså ugrunnet som en politikk som legger altfor stor vekt på veksten i nasjonalproduktet. Selv om en industris «valutaskapende evne» blir riktig målt ved sine *totale* virkninger og ikke bare med de *direkte* virkninger, som er iøynefallende, men ofte fullstendig misvisende (som f. eks. stor eksportandel for dens produkter eller en stor evne til å erstatte importerte varer), så kan det lede på villspor å legge alt for stor vekt på industrier som bidrar positivt til å bedre betalingsbalansen.

Et riktig bilde og en korrekt formulering av problemet kan bare oppnås ved at vi klart erkjenner at betalingsbalanseeffekten og effekten på nasjonalproduktet i en viss forstand er innbyrdes *motstridende*. Dersom landet kan oppnå ubegrensede utenlandske kreditter eller gaver, og ellers er villig til å bruke dem, er det mulig å nå fram til en meget hurtig økning i nasjonalproduktet og andre ønskelige interne målsettinger. Men hvis politikken er rettet ensidig mot å forbedre betalingsbalansen så mye som mulig, vil det bli nødvendig å *slå seg til ro med en meget langsommere vekst i nasjonalproduktet*.

Det virkelige problem består derfor i å finne et *fornuftig kompromiss* mellom de to typer av ønskemål.

Når vi søker en metode til å bestemme et slikt fornuftig kompromiss, finner vi heldigvis at problemets aspekter har visse særtrekk som letter den formelle løsningen i vesentlig grad.

Når det gjelder betalingsbalansen, er det relevante kriterium landets *netto kreditorposisjon* på

ethvert tidspunkt. Den kan være positiv eller negativ, og den vil utvikle seg som en tidskurve. Hva det gjelder er å velge en slik investerings- og ekspansjonspolitik at netto kreditorposisjonen i overskuelig framtid ikke synker under en viss *nedre grense*. Å fastsette en slik grense er for en stor del et politisk spørsmål. Hvor stor gjeldsbyrde tør en legge på landet? For stor gjeld kan medføre risiko, ikke bare av økonomisk, men også av politisk art.

Når det gjelder nasjonalproduktet, er det selv sagt volumtall som må vurderes. Ønsket om hurtige resultater nødvendiggjør anvendelsen av en diskonteringsfaktor, f. eks. slik at et tilskudd til *neste* års nasjonalprodukt i dag vil bli verdsatt bare som en viss faktor Φ gange et like stort tilskudd til *årets* nasjonalprodukt. Hvis det i den ansvarlige politiske vurdering er et sterkt ønske om *hurtige* resultater, kan man kanskje sette $\Phi = 0,85$. En mer tålmodig innstilling ville tilsvare $\Phi = 0,90$, og en meget tålmodig innstilling ville tilsvare $\Phi = 0,95$. En indikator på den totale nytte, eller preferanse, for hvilken som helst tidskurve for nasjonalproduktet fortsatt inn i framtiden ville da bli:

(2.1) Årets nasjonalprodukt, pluss Φ ganger neste års nasjonalprodukt, pluss Φ^2 ganger nasjonalproduktet for det følgende år, osv.

Hvis vi antar at virkningene av et gitt investeringsprogram på den framtidige netto kreditorposisjon og på det framtidige nasjonalprodukt kan beregnes, i det minste omtrentlig, kan vi formulere optimumsproblemene som det problem å *maksimere* summen (2.1) under den *betingelse* at netto kreditorposisjonen ikke på noe tidspunkt skal synke under den forutsatte nedre grense.

Denne formuleringen kan ved første blick synes abstrakt, men ser vi nøyer på den, viser det seg at det er mulig å utarbeide den i detalj på en slik måte at vi får en *praktisk regel for å velge mellom investeringsalternativer*. Dette er et spørsmål av den største viktighet, som de autoriteter som er ansvarlig for et lands investeringspolitikk står overfor så å si hver eneste dag.

Det ovenstående er en logisk og fornuftig framgangsmåte for å formulere prinsippet for et investeringsvalg. Den er meget mer effektiv og relevant enn den vanlige praksis: å beregne sparegraden og innenfor rammen av de tilgjengelige ressurser — definert som innenlandsk sparing og utenlandske låneopptak — forsøke å innpasse et ad hoc-utvalg av investeringsprosjekter, kanskje under innflytelse av press-grupper eller forutfattede meninger.

Forts. side 12.

Enda en internasjonal organisasjon

Norge og IMCO

Av vår skipsfartsmedarbeider

Overskriften tyder på en viss resignasjon over et nytt forum for internasjonalt samarbeid — en kjettetske tanke i en tid hvor det internasjonale samarbeid i dets ulike former har vært en forutsetning for den økonomiske framgang. Men allikevel — det ville vel ikke være så rart om samarbeidstanken i enkelte tilfelle er blitt overdrevet og at *nytt* av et nytt internasjonalt organ vekker diskusjon. Dette har til en viss grad vært tilfelle med en av årets nye internasjonale organisasjoner.

FN og OEEC er som kjent hovedorganer for det internasjonale samarbeidet. OEEC's samarbeid innen de enkelte næringer finner sted i de vertikale komitéer; Sjøtransportkomiteen er en av dem og fra norsk synspunkt en av de mest nyttige. FN har en rekke særorganisasjoner, flere med et tilsvarende næringssamarbeid som formål. Den 13. og siste av disse spesialorganer trådte i virksomhet i januar. Fagområdet er skipsfarten, og den bærer navnet International Maritime Consultative Organization, eller IMCO som den forkortet og mest populært heter.

Bakgrunnen for den nye skipsfartsorganisasjonen er denne:

Under krigen hadde de vest-allierte land et effektivt og meget nyttig samarbeid på skipsfartens område. Mange ville fortsette dette samarbeide etter krigen i en permanent skipsfartsorganisasjon tilknyttet de Forente Nasjoner. FN tok det fornødne initiativ til å opprette en slik verdens skipsfartsorganisasjon, og i mars 1948 var konvensjonen for IMCO ferdig utarbeidet og klar til å tegne medlemmer.

IMCO er altså en *rådgivende* og *statlig* organisasjon. Den skal virke i nær tilknytning til FN, og beslutninger fra organisasjonen skal ta form av henstillinger til regjeringene om å søke å få gjennomført de tiltak man blir enig om i organisasjonen.

Formålsparagrafen forteller at IMCO i første rekke skal være et samarbeidsorgan mellom regjeringene i alle tekniske skipsfartsspørsmål og saker som angår sikkerheten til sjøs. Den skal videre virke for opphevelse av flaggdiskriminerende tiltak og unødige restriksjoner fra regjeringers side m.h.t. den internasjonale skipsfart, slik at skipsfartstjenester blir fritt tilgjengelige for verdenshandelen, uten diskriminering. Dessuten skal organisasjonen ta seg av spørsmål vedrørende illojal restriktiv praksis fra rederienes side, og behandle de spørsmål som blir forelagt den av FN.

Det er et karaktertrekk ved IMCO at den ikke er en ren skipsfartsorganisasjon, men også ment som et organ hvor handelslandene og skipsfartslandene skal komme sammen og drøfte spørsmål av felles interesse og løse interessedvister. IMCO's Råd er derfor sammensatt av et likt antall representanter fra handelsland og skipsfartsland.

Det har vært tvil om IMCO vil tjene noen hensikt på det ikke-tekniske området — altså i saker av økonomisk og skipsfartspolitisk art hvor interessemotsetningene mellom skipsfartslandene og «have not»-landene virkelig er til stede. Flere av formålsparagrafene representerer kompromisser mellom handelslandene og skipsfartslandene og lider derfor av den svakhet som et kompromiss gjerne representerer.

IMCO skal bl. a. arbeide «for opphevelse av diskriminerende tiltak og unødige restriksjoner fra regjeringenes side» på skipsfarten i verden. Handelslandene fikk uthult bestemmelsene ved å få inn adgang til visse unntagelser for land som ønsker å bygge opp en egen flåte. Dermed er hele bestemmelsen uklar og delvis formålsløs. Vi har da også en rekke eksempler på at land, særlig i Syd-Amerika, direkte har påberopt seg IMCO's bestemmelse om flaggdiskriminering til støtte for sine proteksjonistiske tiltak for å bygge opp en egen flåte. Dessuten er skipsfartsnasjonene i mindretall i organisasjonen, slik at IMCO's innstilling til flaggdiskriminering innen skipsfarten lett kan bli preget av synet hos handelslandene og de land som selv fører en aktiv proteksjonistisk politikk på skipsfartens område.

Det har videre vært fryktet at IMCO vil bli et organ hvor flere regjeringer vil forsøke å få internasjonal kontroll med fastsettelse av fraktrater, og internasjonal fastsettelse av tonnasje-kvoter mellom de forskjellige land (slik det blir anbefalt i resolusjonen fra sjømannsgruppen på International Labour Office's konferanse i Seattle i juni 1946). En slik utvikling vil i høyeste grad røre ved eksistensgrunnlaget for norsk skipsfart.

Dette er bakgrunnen for at man fra skandinavisk og særlig fra norsk side har gått inn for å få endret IMCO-konvensjonen slik at organisasjonens arbeidsområde blir begrenset til tekniske og sikkerhetsmessige spørsmål. Dette har også delvis lyktes. Blant annet for å skaffe en tilstrekkelig oppslutning om organisasjonen fra skipsfartsland er de kontroversielle sakene holdt utenfor arbeidsprogrammet for den første 3 årsperioden. Hvis organisasjonen i fremtiden vil ta opp slike forretningsmessige og politiske spørsmål, kan dette sprengte IMCO. Norge har sagt

fra at vi vil ta vårt medlemskap opp til ny vurdering hvis organisasjonen ikke begrenser sin virksomhet. De andre skandinaviske land og Hellas har avgitt lignende erklæringer.

Foreløpig kan derfor IMCO konsentrere sitt arbeid om tekniske og sikkerhetsmessige saker. På dette området er det alminnelig enighet om at det virkelig er bruk for en internasjonal organisasjon, og det er full oppslutning om IMCO. Innen dette saksområdet hører hjemme: Hjelp til navigasjon, konstruksjon av og utstyr til skip, bemanning, sikkerhetstilsyn, regler for å hindre kollisjoner, behandling av farlig last, undersøkelser av sjøulykker, berging og redning — for å nevne enkelte av de spørsmål som er uttrykkelig nevnt i konvensjonen. I første rekke vil arbeidet bestå i å administrere og overvåke flere internasjonale konvensjoner på skipsfartens område, bl. a. Sikkerhetskonvensjonen av 1948, Konvensjonen om oljesøl til sjøs av 1954 og Lastelinjekonvensjonen.

Arbeidet på det tekniske felt er i det vesentlige overlatt en egen komite innen IMCO for sikkerheten til sjøs. Det var igrunnen paradoksalt at det var valgt av denne Sikkerhetskomitéen som avslørte de store skipsfartspolitiske motsetningsforhold under IMCO's første generalforsamling og som sto for det dramatiske innslag på møtet.

Det var spørsmålet om bekvemmelighetsflagglandene Panama og Liberia skulle få sete i Sikkerhetskomitéen som skapte strid på møtet. Liberia og Panama hører til de største skipsfartsnasjoner, regnet etter registrert tonnasje, men skipene eies av andre lands borgere og blir drevet fra andre land. Skipsfarten under disse bekvemmelighetsflagg er et særlig stort problem for de tradisjonelle skipsfartsland. Vest-Europa

gikk derfor sterkt imot å velge Liberia og Panama inn i komitéen, fordi disse land ikke kunne sies å være noen skipsfartsnasjoner i egentlig forstand, og fordi Liberia og Panama derfor heller ikke er istand til å yde nye bidrag til arbeidet med sikkerheten til sjøs (de har bl. a. ingen skipsbyggningsindustri, ingen klassifikasjonsinstitutter og ingen sjømannsstand). Liberia og Panama selv, sterkt støttet av USA, hevdet at Generalforsamlingen var juridisk bundet til å velge inn de to land på grunn av den store registrerte tonnasje i disse land, ifølge ordlyden av konvensjonen. De juridiske spissfindigheter virket imidlertid ikke tilstrekkelig overbevisende på det flertall av land som ikke ønsket Liberia og Panama inn i komitéen. De ble derfor ikke valgt.

Det ble vedtatt å forelegge for Den internasjonale domstol i Haag spørsmålet om hvorvidt Sikkerhetskomitéen var lovlig valgt.

Ingen av FN's 12 andre spesialorganer er blitt møtt med så mye skepsis og direkte uvilje fra faglig hold, og IMCO's arbeid kan kanskje ennå en tid bli hemmet av mistroen overfor organisasjonen fra praktisk skipsfartshold i alle land, selv om de vesentlige betenkeligheter foreløpig er falt vekk. Det vil snart vise seg om de mørke spådommer om tungrodd internasjonalt byråkrati vil slå til. I den forbindelse ser ikke opplegget helt lovende ut. Det er bl. a. besluttet, av vanlige, politiske og prestisjemessige grunner, at organisasjonen skal ha 5 offisielle språk: engelsk, fransk, spansk, russisk og kinesisk. Dessuten kommer vel Russland og USA til å fortsette sine diskusjoner innen IMCO om Formosa-regjeringens medlemskap, og dette hører lite hjemme i en skipsfartsorganisasjon.

V.

Optimale investeringer . . .

En slik framgangsmåte er for grov i et samfunn der en rask og rasjonell økonomisk vekst er hovedsaken. Ved en slik grov framgangsmåte får en ingen systematisk sammenligning av prosjekter. Og rent bortsett fra dette må man være klar over at spareraten selv er fundamentalt avhengig av den politikk som føres og ikke kan beregnes på forhånd.

Ved å nærme seg problemet under en optimal synsvinkel, kan en avveie de forskjellige prosjekter på en riktig måte. Spesielt unngår man den feil å glemme de mange *små* investeringer. Det å konsentrere seg for sterkt om noen få store og iøynefallende investeringer, er en like stor feil som det ville være å *sprinte* i begynnelsen av et langdistanseløp. Den optimale løsning vil gi den riktige blanding av små og store investeringer, og vil også antyde den riktige fordeling over tiden.

Teknikken er blitt utarbeidet i detalj og er tilgjengelig i stensilerte rapporter.

Arbeid etter disse retningslinjer er utført for omtrent 200 investeringsprosjekter i den egyptiske region av den Forente Arabiske Republikk. En del av de lineære programmeringsberegninger i forbindelse med dette arbeid ble utført på den norske elektroniske regnemaskin Frederic, der min multiplex metode ble anvendt. Forsker Ole-Johan Dahl, ved Forsvarets Forskningsinstitutt, har utført den meget vellykkede kodingen for maskinen.

Prognoser og økonomisk politikk

H. Theil: «*Economic Forecasts and Policy*». (North-Holland Publishing Company, Amsterdam, 1958). 593 sider. Fl. 50.—.

I Nederland er det lovfestet at det hvert år skal framlegges «et vel avveiet sett av prognoser ... vedrørende den nederlandske økonomi». Siden 1947 har Central Plan Bureau sendt ut en årlig oversikt over utsiktene for det kommende år, som ikke bare inneholder en generell analyse av den økonomiske utvikling, men også meget detaljerte prognoser, bygget på en økonometrisk modell, for en rekke variable. Det er alminnelig anerkjent at disse oversiktene tillegges stor betydning ved opplegget av den økonomiske politikk.

Professor Theil, som tidligere var en av professor Tinbergens nærmeste medarbeidere i Central Plan Bureau, analyserer i sin bok treffsikkerheten av byråets prognoser for årene 1949—1955 ved å stille sammen forventede og faktiske endringer fra år til år i 23 forskjellige indeksserier (produksjon, eksport, konsum, priser osv.). Det viser seg at byrået i de fleste tilfelle ga riktige prognoser for *retningen* av forandringene; noe som i og for seg neppe kan ha vært særlig vanskelig med årlige prognoser i en periode da nesten alle de angjeldende indeks-seriene beveget seg oppover. Derimot konstaterer Theil en gjennomgående klar tendens til å undervurdere *graden* av forandring. Han finner i gjennomsnitt for alle indeks-seriene en «underestimeringsprosent» på 30; relativt størst var underestimeringen når de faktiske forandringer var størst. Denne uvilje

mot å forutsi store forandringer er jo for øvrig vel kjent også fra våre hjemlige nasjonalbudsjetter.

Professor Theil finner ikke noe som tyder på at treffsikkerheten bedret seg i løpet av de årene undersøkelsen omfatter. Men skal prognoseteknikken forbedres, må man vite *hvorfor* prognosene slår feil. Man savner hos Theil et forsøk på å klargjøre om avvikene mellom prognose og virkelighet skyldes svakheter ved selve modellen eller vanskeligheter med de eksogene variable som settes inn i modellen (importpriser, offentlige utgifter etc.).

Forfatteren gir også en tilsvarende analyse av prognoser innsamlet fra det private næringsliv ved IFO-test-metoden. Han finner også der en tendens til å undervurdere graden av forandringene, men treffsikkerheten rundt vendepunktene var ganske god. Det kan være grunn til å nevne at bedriftenes prognoser for lagerendringer skilte seg ut som de avgjort svakeste.

En stor del av professor Theils bok beskjeftiger seg med et annet emne: en analyse av prinsippene for økonomisk — politiske avgjørelser, spesielt de problemer som reiser seg når slike avgjørelser skal treffes på grunnlag av usikre prognoser. Boken er et solid, men ikke utpreget lettlest, bidrag til den stadig voksende litteratur om «decision-making». Man får inntrykk av at hele dette problemet befinner seg på et nokså abstrakt plan, og at det vil bli der inntil myndigheter og private næringsdrivende er i stand til å formulere sine preferanser på en mer presis måte. Når den dag kommer at finansministeren legger fram et program som helt tallmessig konkret

Den Økonomiske Mann

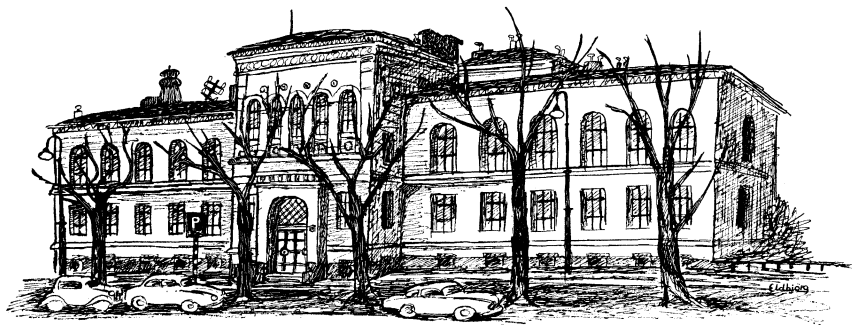
Den Økonomiske Mann ble født tidlig under utviklingen av sosialøkonomien som vitenskap. Den Økonomiske Mann var en meget enkel og egennyttig fyr, og han opptrådte fullstendig rasjonelt. Hvis man tilbød ham to identisk like stykker brød, et til 15 cent og et annet til 20 cent, tok han alltid stykket til 15 cent selv om det var hans egen mor som forsøkte å selge ham 20 cent-stykket.

Mange mennesker avskydde Den Økonomiske Mannens moral. Den tanke at Den Økonomiske Mann, når han opptrådte som arbeidsgiver, ville kaste trofaste Bob Cratchit på gaten bare fordi Bob's grenseomkostninger hadde steget utover verdien av hans bidrag til produksjonen, forferdet de sosiale reformatorer. Men denne moralske harme var ikke det som drep- te Den Økonomiske Mann. Det gjorde derimot den oppdagelse at Den Økonomiske Mann var en utilstrekkelig realistisk modell av mennesket. I slutten av det nittende århundre ble det oppdaget at hvis man tilbød en mann i den virkelige verden to flasker parfyme som var like gode — flaske A til en pris av 5 dollar, flaske B til en pris av 20 dollar — ville mannen i den virkelige verden ofte velge flaske B, særlig hvis andre mennesker visste at den kostet 20 dollar. Dette fenomen ble av dets oppdager, Torstein Veblen, kalt «conspicuous consumption» (iøynefallende forbruk). Det var dumt, men slik var det.

(Business Week).

viser f. eks. ved hvilket punkt en økning i arbeidsløsheten skal foretrekkes framfor en forverring av driftsbalansen overfor utlandet, da kan Økonomiavdelingen — ved hjelp av professor Theils algebraiske formuleringer — beregne en optimal budsjettpolitikk. Men inntil det skjer, synes det å være små muligheter for å komme fra den gamle metoden: å prøve seg fram og forsøke å lære av de feil som gjøres.

P. B.

Betraktninger ved semesterets slutt

Når dette nummer kommer ut, er vårsemesteret slutt, men alt for over en måned siden begynte lesesalplassene å tømmes.

Den plutselige, heftige våren satte sinnets strenger i bevegelse tidligere enn ellers, og det var ikke lett å sitte inne i «store lesesals» kjølige og støvete atmosfære når hver dag brakte et nytt frodig bidrag fra naturens side. På en uke var bladene på trærne fullt utsprunget, og hagebenkene i vår egen lille park dukket fram nyoppusset. Noen prøvde å forene det nyttige med det behage-

lige ved å flytte ut i parken med en bok, men det varte nok ikke lenge før pensum var glemt overfor synet av ekornfamilien og dens tilvekst på tre småtasser som fikk sin første lærdom i å klatre. Andre trakk kanskje over mot Aulatrappen, der det av og til var vanskelig å komme fram i trengselen. Det hele minnet mye om et fugleberg ved havgapet.

Mot slutten av mai begynte det å bli merkbart stille i Frederiksgate, og nå — 2. juni — er det bare eksamenskandidatene som av naturnød- vendighet holder stand.

Dermed har historien på nytt gjen- tatt seg. De fleste studenter forlatter lesesalen om lag tre uker før semesteret offisielt er slutt, kanskje for å ta sommerjobb eller fortsette lesingen hjemme.

Det fins de som hevder at man burde ha forelesninger helt til semesteret er ferdig, men de av forele- serne som har forsøkt dette tror jeg nok har høstet dårlige erfaringer.

En god del av forelesningene er beregnet på eksamenskandidater, og når lesesalen blir stengt for å be- nyttes under eksamen er det halvt et oppbruddssignal for oss andre. Og for den store gruppen av studente- ne som er utenbys fra er det ingen økonomisk vinning å følge en 4—5 timer forelesninger et par ukers tid. Dessuten kan man vel ved en for- nuftig disposisjon av lesetiden tjene inn et par uker på slutten av seme- steret. Da er det så mange adspre- delser for hånden at selv om man blir nødt til å lese til 15. juni, ville effektiviteten være sterkt nedsatt.

*

Vi vil ønske leserne av student- spalten en god sommer og vel møtt over ferien.

”ARBEIDSMARKEDET”

i ny skikkelse

Arbeidsdirektoratet har gjennomført en omleg- ging og meget tiltalende ansiktsløftning av sitt månedsskrift Arbeidsmarkedet. De statistiske ta- bellene, som har fylt en vesentlig del av bladet, vil nå bli samlet i et eget hefte med titelen Ar- beidskraftstatistikk, og sendt til personer og in- stitusjoner som har bruk for disse oppgavene. Selve tidsskriftet Arbeidsmarkedet (som har fått undertitelen Tidsskrift for sysselsetting og ut- bygging) vil bli brukt til artikler og annet stoff om aktuelle forhold og tiltak på arbeidsmarkedet. Redaksjonen sier selv at man «ønsker å la Ar- beidsmarkedet være et forum for drøftinger om arbeidsmarkedsproblemer, samtidig som det er et opplysningstidsskrift med orienterende stoff fra hele vårt arbeidsområde». Det heter videre at man vil gå inn for å spre tidsskriftet i et større opplag enn tidligere.

Arbeidsmarkedets mai-nummer trer fram i sin nye skikkelse rent ytre sett. Innholdet denne gang er sant å si ikke særlig spennende, og redaksjo- nen har åpenbart vært klar over det, for den lover at det skal bli bedre i neste nummer.

Ved å tegne

livsforsikring med familietillegg

kan De trygge familien med et beløp som virke- lig monner mot et overkommelig utlegg til pre- mie.

Eksempelvis kan en 28-årig økonom som nylig har giftet seg — eller som er klar over at det nu er på tide å gjøre det — for en årlig premie på kr. 385,— få en forsikring på kr. 10 000,— som utbetales ved hans 70. år eller tidligere død, med familietillegg som sikrer utbetaling av det fem- dobbelte beløp — kr. 50 000,— — ved død i de første 20 år.

Ved død innen 1. januar 1964 garanterer Norske Liv dessuten et tillegg som i dette tilfelle utgjør 15%, slik at den samlede utbetaling ved død før 1. januar 1964 blir kr. 57 500,—.

NORSKE LIV
Stiftet 1844

Prisoppgave

I anledning av sitt 50-års jubileum innbyr De Norske Bykredittforeninger til følgende prisoppgave:

Boligfinansieringen i Norge.

- a. *Gi en vurdering av den nåværende boligfinansiering i Norge.*
- b. *Etter hvilke prinsipper bør boligfinansieringen i Norge organiseres i fremtiden?*
- c. *Hvilken rolle kan Bykredittforeningene spille i den fremtidige boligfinansiering?*

Som bedømmelseskomite er oppnevnt professor E. W. Paulson, Norges Handelshøyskole, direktør Kaare Petersen, Forretningsbankenes Konjunkturinstitutt og som representant for De Norske Bykredittforeninger, Fellesstyrets formann, direktør J. G. Helmer.

Besvarelsene bør være på maksimum 25 000 ord og være innlevert til De Norske Bykredittforeninger, Fellesstyret, Drammensveien 10, Oslo, innen 1. juni 1960. Besvarelsene forsynes med motto og det legges ved navneseddel i lukket konvolutt med samme motto.

De Norske Bykredittforeninger har satt opp følgende premier:

1. premie — kr. 10 000,-
2. premie — kr. 5 000,-

Dessuten kan kjøpes inn besvarelser for 1 000 kroner pr. besvarelse.

Bedømmelseskomiteen forbeholder seg rett til å dele premiene på flere besvarelser, eller om ingen besvarelse blir funnet verdig, å avstå fra å dele ut premier.

Utfallet vil bli kunngjort i de samme blad som denne innbydelse er innrykket i.

Premievinnerne kan regne med at deres besvarelse vil bli trykt i sin helhet eller i utdrag. Bykredittforeningene forbeholder seg å avgjøre hvordan offentliggjørelse av disse — og eventuelle andre besvarelser — skal skje.

Akademisk samling

E.L. vedtar forslaget

I forrige nr. av Sosialøkonomen ga jeg en kort redegjørelse for arbeidet med å få i stand en sammenslutning av Embetsmennenes Landsforbund og Norges Akademikersamband. Saken var som nevnt oppe til behandling på Sambandets representantskapsmøte den 16. april d.å. Sammenslutningen ble der preliminært vedtatt på grunnlag av en innstilling fra Samarbeidsutvalget og med en overgangsbestemmelse vedrørende bestemmelsen om obligatorisk medlemskap i de to organisasjoner.

Landsforbundet behandlet saken på sitt representantskapsmøte den 14. mai d. å. Styret la fram forslag om sammenslutning i samsvar med Samarbeidsutvalgets innstilling, men med visse endringer i de foreslåtte nye vedtekter for E. L. og med et par supplerende overgangsbestemmelser. De foreslåtte endringer har på et par punkter såvidt stor prinsipiell interesse at det kan være grunn til å se litt nærmere på dem.

1. Som påpekt i ovennevnte artikkel har E. L. hittil ikke hatt adgang til å vedta et forhandlingsresultat annet enn på vegne av de foreninger som selv hadde vedtatt. De andre foreninger sto fritt. Justerings- og normeringssaker stelte foreningene med helt etter eget ønske.

Den nye forhandlingsloven konsentrerer imidlertid forhandlingsretten til hovedsammenslutningene. Den rett primærorganisasjonene etter loven kan få til å forhandle om justerings- og normeringssaker, vil sannsynligvis i praksis bli betydelig innskrenket, iallfall når justeringsaker blir koblet sammen med et generelt oppgjør. Dette har som kjent vært tilfelle ved alle oppgjør de senere år.

Enkelte av de store foreninger innen Sambandet har imidlertid ment at de fortsatt bør stå mest mulig fritt

Nye veier . .

— Vi legger stor vekt på yrkesopplæring og om skolering. Det er nødvendig å bygge ut yrkeskolene og å legge undervisningen ved fagskolene til rette for den industri som er aktuell. Det vil også være behov for særskilte omskoleringskurser. Her vil jeg forresten nevne at det ikke bare er arbeiderne som trenger opplæring; erfaringene fra Nord-Norge-planen har vist at teknisk og økonomisk veiledning for lederskiktet i industrien er av minst like stor betydning.

— Til slutt: dere regner antakelig ikke med at problemene er ferdigbehandlet med denne stortingsmeldingen?

— Nei, det skal være sikkert. Mange problemer har vi i stortingsmeldingen bare hatt anledning til å streife, og vi tilrår uttrykkelig at det som nå er gjort følges opp med et systematisk forskningsarbeid, både teoretisk og praktisk. For bare å nevne et eksempel blant de forskningsoppgaver som bør tas opp: Finnes det en optimal størrelse for lokale industrisentra?

i alle spørsmål vedrørende justerings- og normeringssaker. Disse organisasjoner har godt utbygde sekretariater som tradisjonelt har ordnet slike saker helt på egen hånd. Det er forståelig at de vil ha vanskelig for slik med en gang å omstille seg etter de nye forhold.

På grunnlag av alle kryssende hensyn foreslo Samarbeidsutvalget et kompromiss hvoretter disse organisasjoner fikk adgang til å innanke en tvist mellom dem og E. L. i justeringssaker for Sambandets styre.

E. L.'s styre har imidlertid ment at det ville være en avgjørende fordel å ha videst mulige fullmakter til å opptre på sine underorganisasjoners vegne. Styret foreslo derfor at eventuelle slike tvister skulle avgjøres av E. L.'s egne organer. Representantskapet ga enstemmig og uten debatt E.L. denne fullmakt, og slik at E. L. vil bli suveren ved behandlingen av *alle* saker vedrørende lønns- og arbeidsvilkår.

2. Det andre spørsmål gjelder rådets sammensetning og organisasjon. På dette punkt hersket det en intens spenning foran møtet. De foreslåtte bestemmelser er i virkeligheten helt revolusjonerende i forhold til Landsforbundets nåværende lov.

I nevnte artikkel er det redegjort forholdsvis utførlig for hvordan rådet blir sammensatt og hvilken stemmefordeling som var foreslått. Styrets forslag går her noe videre enn Samarbeidsutvalgets forslag, idet ingen forening får mer enn én representant i rådet. Foreningene får imidlertid gradert stemmerett etter sin størrelse. Opplegget tar sikte på seksjonsdannelser av foreninger som har medlemmer i samme eller sterkt tilknyttede etater. Således er som nevnt alle de 17 foreninger innen vitenskapen som før hadde tilsammen ca. 20 medlemmer i representantskapet, slått sammen til én seksjon som får 1 representant i rådet med 10 stemmer.

Det utspant seg en livlig debatt om disse spørsmål. Til slutt ble imidlertid styrets forslag enstemmig vedtatt med en protokolltilførsel om at saken forutsattes tatt opp til fornyet overveielse på rådets første årsmøte, dvs. senest i mai 1960.

3. Som foran nevnt fremmet styret forslag om enkelte supplerende overgangsbestemmelser i tillegg til den som ble vedtatt på Sambandets representantskapsmøte. Disse bestemmelser tar sikte på å få sammenslutningen i stand og gjort effektiv snarest mulig og senest innen et halvt år.

Styret har lagt avgjørende vekt på å få omorganisert E. L. snarest mulig av hensyn til de mange store og viktige saker som det skal forhandles med staten om i tiden framover (bistillinger, stedstillegg, utvidelse av overtidsbestemmelsene, innføring av hovedavtaler m. m.). Man har også sett det slik at dersom sammenslutningen, mot formodning, ikke kan tre i kraft innen et halvt år, bør E. L. likevel få en ny og hensiktsmessig organisasjonsform. Ut fra dette fremmet styret forslag om en ny lov for E. L. som skal tre i stedet for den nåværende dersom sammenslutningen ikke kan settes i kraft senest 15. november d. å. Denne lov er så å si identisk med de vedtatte nye vedtekter, men «renset» for de bestemmelser som regulerer forholdet til Sambandet. Loven ble også enstemmig vedtatt.

Sammenslutningssaken skal nå opp til sluttbehandling på et ekstraordinært representantskapsmøte i Sambandet i høst. Det er all grunn til å tro at den også der vil bli like enstemmig vedtatt. Akademikerne vil da med

unntak av noen få grupper, være samlet. I første omgang vil Sambandet ha ca. 25 000 medlemmer, hvorav ca. 12 000 også vil stå i E. L. I løpet av få år vil dette tall øke betraktelig, når alle juristenes organisasjoner (sakførere og advokater) forhåpentligvis kommer med og alle utenlandsstudentene kommer hjem. Med den spesielle bakgrunn akademikerne har, vil selvsagt en slik samleorganisasjon få en betydelig samfunnsmessig betydning.

Representantskapet i E. L. vedtok også den foreslåtte kontingentansettelse som innebærer noe over en fordobling av kontingentinntektene. Organisasjonene har derved stilt tilstrekkelig midler til disposisjon for sin hovedsammenslutning til at den kan foreta den nødvendige utbygging av sitt sekretariat.

Det var noe av en revolusjon representantskapet gjennomførte for E. L.'s vedkommende, en omveltning som foregikk med fredelige midler og stor samstemmighet. Det er en vanlig oppfatning at statens embets- og tjenestemenn inntar en konservativ, forsiktig og tilbakeholden stilling til organisasjonsspørsmål. Ikke minst på bakgrunn av denne antakelse var det løfterike vedtak som ble gjort.

Sosialøkonomisk Samfunn tok som kjent allerede straks etter innmeldingen i E. L. opp spørsmålet om en effektivisering og utbygging av Landsforbundet. For Samfunnet er det således særlig gledelig at disse bestrebelser nå har ført fram.

Kolbjørn Pollen.

Redaktører:

Paal Bog — Erik Botheim

Redaksjonssekretær:

Arne Killingrød

Studentredaktør:

Dag Olsen

Redaksjonens adresse: Frederiksgate 3, Oslo

Sosialøkonomen utkommer med 10 nummer pr. år og sendes gratis til medlemmene av Sosialøkonomisk Samfunn.

Abonnementspris kr. 30.- pr. år.

Løssalg kr. 3.- pr. nr.

Henvendelser om abonnement og forsendelse rettes til
UNIVERSITETSFORLAGET, Karl Johans gate 47, Oslo

Tel. 33 71 43 - Postgiro 15 530

ANNONSEPRISER:

Bakre omslagsside kr. 300.-

1/1 side kr. 250.-

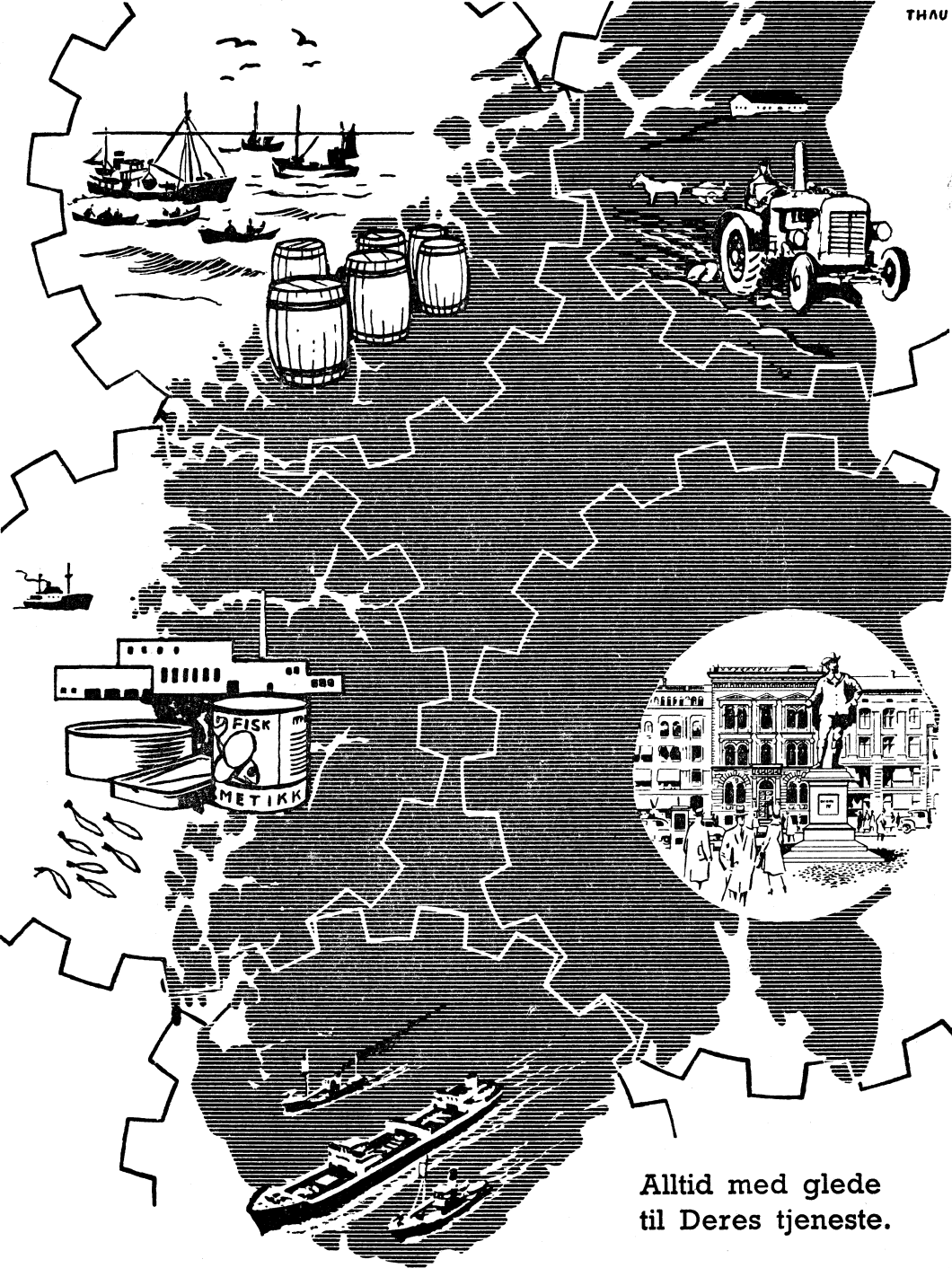
1/2 side kr. 150.-

1/4 side kr. 90.-

1/8 side kr. 55.-

1/16 side kr. 35.-

THAU

Alltid med glede
til Deres tjeneste.

KREDITKASSEN
Christiania Bank og Kredittkasse
LANDETS ELDSTE FORRETNINGSBANK

Hovedkontor: Stortorvet 7 • Oslo • Telefon: 33 68 70 Telegr.adr.: KREDITKASSEN